

Cheacht 4 Bileog Freagraí An tAthrú Aeráide agus Tusa

Aimsir V Aeráid – Cuir na Ráitis in Eagar

Is féidir an leathanach seo a phriontáil agus na ráitis a ghearradh amach, ionas gur féidir leis na daltaí na ráitis a chur in eagar de réir mar a bhaineann siad leis an aimsir nó leis an aeráid. **Freagraí: A = Aimsir AE = Aeráid**

Thomhais ár stáisiún aimsire scoile 22 mm báistí inné (A)	Bíonn teochtaí measartha in Éirinn ar feadh na bliana mar gheall ar an Aigéan Atlantach (AE)	Bíonn na geimhrí in Éirinn fliuch agus fionnuar de ghnáth (AE)
Thugamar faoi deara go raibh sioc ar an talamh ar maidin (A)	Tá teocht 8°C ann faoi láthair agus tá sé scamallach lasmuigh (A)	Bíonn go leor córas ísealbhrú in Éirinn sa gheimhreadh (AE)
Bíonn meánteocht na hÉireann i mí Iúil thart ar 15–20°C (AE)	Tá foláireamh gaoithe buí i bhfeidhm ar an gcósta thiar inniu (A)	Titeann níos mó báistí ar an gcósta thiar gach bliain ná ar an gcósta thoir (AE)
Is gnách go dtagann gnáthghaoth na hÉireann aniar aneas (AE)	Bhí sé teo ná mar is gnách i mBaile Átha Cliath tráthnóna inniu (A)	Tá ardú thart ar 1°C tagtha ar theocht na hÉireann le céad bliain anuas (AE)
Tá méadú tagtha ar na teagmhais bháistí throma in Éirinn le 30 bliain anuas (AE)	An tseachtain seo caite, thaifead stáisiún aimsire ár scoile teochtaí níos airde ná meánteocht mhí Dheireadh Fómhair (A – cé go bhfuil sé i gcomparáid le treochtaí níos fadtéarmacha, a mbeadh an aeráid i gceist leo)	Táthar ag súil le stoirm thoirní i gCúige Mumhan anocht (A)
Thuar ár stáisiún aimsire báisteach throm don lá amárach, ach níor tharla sé (A – réamhaisnéis ghearrthéarmach)	Is cosúil go bhfuil stoirmeacha cosúil le Stoirm Barra ag tarlú níos minice le blianta beaga anuas (AE – mar go dtagraíonn sé do threocht ilbhliantúil agus ní d'aon imeacht aimsire amháin)	Thug gaotha an oirdheiscirt dálaí níos tirime ná mar is gnách go hÉirinn inniu (A)

Ráitis aimsire fíor-ama

Féach ar fhaisnéis ó stáisiún aimsire na scoile agus cruthaigh do ráitis aimsire féin don tseachtain sin.

Samplaí:

- Thit 3mm báistí inniu
- Ba ón iardheisceart den chuid is mó a bhí treo na gaoithe inniu

Gníomhaíocht do dhaltáí le hardchumas nó do dhaltáí ldirbhliana

Má tá stáisiún aimsire na scoile i bhfeidhm fada go leor agus má tá sonraí míosúla ar fáil, is féidir le daltaí a gcuid freagraí a chur i gcomparáid le meándálaí aeráide na hÉireann ó Met Éireann. Is féidir an meán a fháil sa léarscáil staire atá ar fáil.

Tá leagan PDF den fhaisnéis seo ó Met Éireann san áireamh freisin. Foghlaimeoidh daltaí scileanna taighde agus anailise sonraí agus iad ag féachaint tríd an bhfaisnéis seo. (Féach an tuarascáil “Meánluachanna aeráide na hÉireann 1991 – 2020”)

Léarscáil staire ar fáil anseo:

<https://storymaps.arcgis.com/stories/93cbad5530054f58a6246a44920aa3f3>

Iarrachtaí domhanda i gcoinne an Athraithe Aeráide – Líon isteach na Bearnaí

Úsáid na focail seo chun na habairtí thíos a chomhlánú:

1.5°C	Astaíochtaí	Maoiniú don Aeráid
Pleananna aeráide	Téamh domhanda	Ceannairí
Domhanda	Tíortha forbartha	Oiriúnú

1. D'iarr Prótacal Kyoto ar **THÍORTHA FORBARTHA** a n-astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú ar dtús.
2. Tá sé mar aidhm ag Comhaontú Pháras an **TÉAMH DOMHANDA** a choinneáil chomh híseal agus is féidir.
3. Ní mór do thíortha a gcuid **PLEANANNA AERÁIDE** a nuashonrú gach cúpla bliain i gComhaontú Pháras.
4. Déanann comhaontuithe idirnáisiúnta iarracht **ASTAÍOCHTAÍ** a laghdú d'fhonn an t-athrú aeráide a theorannú.
5. Spreagann Comhaontú Pháras tíortha chun iarracht a dhéanamh fanacht faoi théamh **1.5C**
6. Is iarracht **DHOMHANDA** í Comhaontú Pháras a bhfuil baint aici le beagnach gach tír.
7. Ag Cruinnithe COP (Comhdháil na bPáirtithe), tagann **CEANNAIRÍ** domhanda le chéile chun saincheistanna aeráide a phlé.
8. Spreagann comhaontú Pháras tíortha chun **OIRIÚNÚ** do thionchair an athraithe aeráide.
9. Ábhar lárnach ag COP is ea **MAOINIÚ DON AERÁID** a thacaíonn le tíortha bochtapoorer countries.

Cheacht 4

Gníomhaíochtaí Breise

Gníomhaíocht 1: Nasctha le Beartas

Scríobh 4–6 abairt ar cheann amháin de na roghanna seo a leanas:

Rogha A:

Cé acu comhaontú, Kyoto nó Páras, is éifeachtaí dar leat?
Tabhair dhá chúis.

Rogha B:

Dá bhfreastalófá ar COP mar ionadaí óige ó Éirinn, cén gníomh aeráide a mbhéifeá ag brú ar a shon agus cén fáth?

Rogha C:

Mínigh conas a chuidíonn fuinneamh in-athnuaite (ar nós gaoth nó gréine) le tíortha a gcuid spriocanna i gComhaontú Pháras a bhaint amach.

Gníomhaíocht 2: Nasctha leis an Aimsir

Bain úsáid as na sonraí aimsire atá ar fáil ó do stáisiún aimsire scoile chun na sonraí seo a leanas a bailíodh thar sheachtain a léiriú i ngraf.

Ba chóir do na daltaí na sonraí aimsire atá ar fáil óna stáisiún aimsire a úsáid chun na sonraí seo a leanas a bailíodh thar sheachtain a léiriú i ngraf.

- Luas na GaoitheRainfall
- Báisteach
- Brú Atmaisféarach

Bain úsáid as an ngraf chun grafaic eolais a chruthú faoin aimsir i do cheantar áitiúil.